

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Ks. Zdzisław Janiec

Konieczność formacji lektora do posługi w liturgii

Wstęp

Istnieje konieczność formacji lektora do posługi w świętej liturgii. Przygotowanie to winno być przede wszystkim **wewnętrzne** (duchowe) i **zewewnętrzne** (praktyczne).

Pierwsze przygotowanie – wewnętrzne zakłada formację przynajmniej w dwóch dziedzinach: **biblijnej i liturgicznej**.

Formacja biblijna zmierza do tego, aby lektorzy potrafili zrozumieć czytania w ich własnym kontekście oraz w świetle wiary pojmować istotną treść orędzia objawienia.

Formacja liturgiczna winna lektorom zapewnić pewną znajomość sensu struktury liturgii słowa oraz związków między liturgią słowa i liturgią eucharystyczną.

Drugie przygotowanie – zewnętrzne ma na celu przyswojenie lektorom umiejętności publicznego czytania zarówno żywym głosem, jak i przy pomocy współczesnych urządzeń nagłaśniających.

Te dwa rodzaje przygotowań do posługi lektorskiej są przedmiotem niniejszego artykułu.

I. Formacja wewnętrzna (duchowa)

W toku przygotowań ministranta do posługi lektora ma być formacja duchowa, na którą składają się dwa wymiary: biblijny i liturgiczny .

1. Biblijny wymiar formacji

a) *Znajomość Pisma Świętego*

Jest niezmiernie ważne, aby kandydat na lektora podczas trwania formacji biblijnej dowiedział się możliwie najwięcej na temat księgi zawierającej słowa samego Boga, z której lektor, jako powołany ma odczytywać słowo Boże. Sprawą istotną jest, by kandydat wiedział, że Pismo Święte powstawało stopniowo. Znajomość ta w toku formacji może być znacznie rozszerzona, pozwala bowiem kandydatowi zrozumieć wielkość, wzniosłość i wyjątkowość tej świętej księgi, a co za tym idzie – wzbudza w nim Jej umiłowanie.

b) *Historia zbawienia*

Dalszy etap formacji biblijnej może być próbą uświadomienia kandydatowi, czego może się nauczyć z kart Starego Przymierza. „Z ksiąg Starego Testamentu można dowiedzieć się o przynależności ludzi do Boga, o ich grzechu, o tęsknocie za Bogiem, oraz o wielkiej miłości Boga do ludzi i przyjściu na świat Zbawiciela”¹.

Dla poszerzenia stopnia formacji biblijnej ważna jest również znajomość treści ksiąg Nowego Testamentu, który jest historią życia Jezusa – Zbawiciela i kontynuacją historii

---

¹ E. Mitek, *Ministrant słowa Bożego*, Opole 1993, s. 44.

zbawienia. Przez przyswojenie tych treści lektor prawdziwie może poczuć się narzędziem w ręku Boga, częścią historii zbawienia i pojednania.

c) *Pismo Święte w życiu lektora*

Nie można być chrześcijaninem, uczniem Chrystusa, nie ceniąc Jego słowa, zapisanego w Ewangelii, nie mając własnego egzemplarza Biblii, nie czytając Pisma Świętego i nie żyjąc słowem Bożym na co dzień.

Lektor będąc specjalnym narzędziem Boga przemawiającego do człowieka, musi pamiętać, że jest pierwszym słuchaczem słowa Bożego. Proklamując je podczas liturgii, powinien odnieść je najpierw do siebie samego, jako wezwanie domagające się konkretnej odpowiedzi. Lektor jest tym, który żyje słowem Bożym, czyta je i nad nim rozmyśla, z niego czerpie tematy do refleksji i modlitwy.

Obrzęd przyjęcia do grona lektorów zawiera w swej formule znamienne zdanie:

„Przyjmijcie księgę Pisma Świętego
i bądźcie głosicielami słowa Bożego!
Gdy wiernie sprawować będziecie swoją posługę,
otrzymacie nagrodę,
obietaną pierwszym głosicielom Ewangelii świętej”².

To zdanie przypiętowane przez kandydatów niemalże sakramentalnym „*Amen*” kryje w sobie piękną i wzniosłą obietnicę. Zakłada ono jednak pełną świadomość kandydata do podjęcia Bożego wyzwania. Pogłębieniu i utrwaleniu tej świadomości ma służyć formacja biblijna w połączeniu z liturgiczną.

2. Liturgiczny wymiar formacji

a) *Księgi czytań liturgicznych*

W zgromadzeniu liturgicznym przy sprawowaniu Mszy świętej, kapłan posługuje się księgami liturgicznymi, zawierającymi teksty i przepisy odnoszące się do obrzędów Kościoła, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską.

Do podstawowych ksiąg liturgicznych używanych obecnie w liturgii słowa należą:

- Ewangeliarz
- Lekcjonarz³.

Podstawowa księga, z którą ma do czynienia lektor w sprawowaniu posługi słowa, to Lekcjonarz mszalny. Zawiera on czytania biblijne, psalmy responsoryjne i kantyki biblijne, aklamacje przed czytaniem Ewangelii oraz Ewangelie na cały rok kościelny⁴.

Schemat Lekcjonarza uwzględnia strukturę roku liturgicznego: Msze o świętych, Msze obrzędowe, okolicznościowe, wotywnie oraz Msze za zmarłych⁵.

Polska edycja tych ksiąg liturgicznych obejmuje siedem tomów:

- 1 tom - Adwent i Narodzenie Pańskie,
- 2 tom - Wielki Post i Wielkanoc,
- 3 tom - Okres zwykły (od I do XI tygodnia),

² Tamże, s. 106.

³ Tamże, s. 13.

⁴ E. Stencel, *Lektor i jego liturgiczna posługa*, Pelplin 1994, s. 30.

⁵ Tamże, s. 30-31.

- 4 tom - Okres zwykły (od XII do XXIII tygodnia),
5 tom - Okres zwykły (od XXIV do XXXIV tygodnia),
6 tom - O Świętych.

Ten tom składa się z cyklu kalendarzowego czytań własnych o świętych. Zawiera także teksty wspólne, odpowiednie do różnych grup świąt (poświęcenie kościoła, o Najświętszej Maryi Pannie, o Apostołach, o męczennikach, o pasterzach, o doktorach Kościoła, o dzievicach, o Świętych w ogólności).

7 tom – zawiera formularze Mszy wotywnych, obrzędowych (chrzest, święcenia, udzielanie wiatyku, małżeństwo), w różnych potrzebach (dotyczące życia Kościoła, spraw publicznych, potrzeb szczególnych) oraz za zmarłych⁶.

„Z racji godności Słowa Bożego, księgi czytań używane przy sprawowaniu liturgii winny się odróżniać od innych pomocy duszpasterskich” (WTPLM 37)⁷.

W związku z powagą i godnością tekstów zawartych w księgach liturgicznych lektor powinien odnosić się do nich godnie i z szacunkiem.

Ten wątek powinien być podjęty w toku działań formacyjnych o charakterze liturgicznym. Ważna jest również umiejętność odczytywania nazw ksiąg liturgicznych według sigli biblijnych (skrótów).

b) *Strój lektora*

Istotną sprawą w toku formacyjnym lektora jest zapoznanie go z zagadnieniem stroju liturgicznego. „Należy zadbać o to, by Liturgiczna Służba Ołtarza posługiwała w liturgii zawsze w stroju liturgicznym: ministrant w komży i pelerynce, lektor w albie”⁸. Lektor wykonuje posługę słowa Bożego w albie.

Proces formacyjny winien uwzględniać zapoznanie z wymową tej szaty. „Alba jako szata biała oznacza blask Chrystusa przemienionego na Górze Tabor i Zmartwychwstałego. Nadto jest prośbą o czystość serca, konieczną do zbawienia, a także wyrzutem, gdy po przyłożeniu swego serca do białej alby okaże się, że serce jest brudne, grzeszne”⁹.

Znajomość wymowy białej alby i uwzględnienie konieczności stałego „wybielenia” swego serca tak, aby przyłożone do owej bieli było godne jej wzniosłości, jest ważnym obowiązkiem lektora. Każdy lektor, ubrany w białą szatę, powinien być świadomy godności tego symbolu.

c) *Lektor w roli psalterzysty*

W dokumentach liturgicznych śpiew zajmuje ważne miejsce¹⁰. Osobę wykonującą śpiew psalmów nazywamy psalterzystą. Psalm responsoryjny przeznaczony jest zasadniczo do solowego śpiewania lub recytacji, dlatego funkcja lektora – psalterzysty jest szczególnie ważna w zgromadzeniu liturgicznym. Nie każdy lektor może być jednocześnie psalterzystą,

⁶ Tamże, s. 31.

⁷ WTPLM – Wprowadzenie teologicznopastoralne do lekcjonarza mszalnego.

⁸ *Liturgiczna służba ołtarza*, w: „*Aby byli jedno*”. *Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, Sandomierz 1999, s. 252.

⁹ W. Głowa, *Służba Boża*, Lubaczów 1986 s. 132.

¹⁰ Por. I. Pawlak, *Muzyka jako niezbędny element pracy duszpasterskiej*, w: *Muzyka i śpiew liturgiczny*, red. J. Zimny, Sandomierz 2002, s. 57.

gdyż do poprawnego wykonywania śpiewów jest niezbędny słuch muzyczny. Lektor nieposiadający wystarczającego słuchu muzycznego winien psalm recytować.

Funkcja lektora – psalterzysty jest równie ważna i wzniosła podobnie jak funkcja lektora, dlatego formacja ministrantów do wykonywania tej posługi jest bardzo ważna. Obok śpiewania lub recytowania psalmu zadaniem lektora – psalterzysty jest czytanie wezwań Modlitwy powszechnej. I ta funkcja powinna być wykonywana godnie.

d) *Udział lektora w nabożeństwach i liturgii sakramentów*

Poza aktywnością w czasie sprawowania Mszy świętej lektor ma również swe zadanie podczas nabożeństw. Przykładem takiej aktywności mogą być nieszpory niedzielne.

Oprócz tego, że lektor ma w zespole ministranckim swoje miejsce, ściśle określone, związane z bliskością stołu słowa Bożego, przygotowuje on na pulpicie: lekcjonarz, komentarz do psalmów, a także teksty do Modlitwy wiernych¹¹. Lektor w czasie nabożeństwa proklamuje słowo Boże.

Ważna i pomocna jest rola lektora w czasie udzielania sakramentów. Podczas obrzędu chrztu lektor może występować w roli psalterzysty, wykonując Modlitwę wiernych, może też zastępować turyferariusza¹². Podczas obrzędów sakramentu małżeństwa w czasie Mszy świętej lektor sprawuje posługę proklamacji słowa Bożego, zaś poza Mszą świętą na wypadek braku psalterzysty czyta wezwania Modlitwy wiernych.

W przygotowaniu lektora do posługi słowa Bożego formacja biblijno-liturgiczna jest szczególnie ważna. Ta formacja zmierza do tego, by lektor był świadomy, że słowo Boże zawarte w Piśmie Świętym ma wielkie poważanie w życiu społecznym chrześcijan.

Lektor czytający Biblię z powagą i modlitewnym nastawieniem przekonuje się, że do niego przychodzi Bóg, przebywa z nim w jego codziennych troskach, poucza go o zasadach życia moralno-religijnego, podnosi na duchu, zachęca do coraz lepszego postępowania, umacnia w wierze i prostą drogą prowadzi do uświęcenia¹³.

Lektor posiadając wymaganą wiedzę liturgiczną, powinien stale pogłębiać swoją formację, by nie tylko poprawnie wykonywać wyznaczoną posługę, ale także żyć tymi wartościami, które wynikają z tekstów biblijnych przekazywanym wiernym.

Liturgia sama w sobie dzięki obecności Chrystusa i Jego miłości ma moc formowania u uczestników wiary dojrzałej¹⁴.

Formacja biblijno-liturgiczna lektora wymaga stałej troski w zakresie zdobywania wiedzy zarówno teoretycznej jak i praktycznej. Zaś rozumienie poszczególnych symboli i znaków liturgicznych, przyczyni się do lepszego czytania i głębszego zaangażowania się w tej posłudze.

II. Formacja zewnętrzna (praktyczna)

Ten rozdział jest poświęcony zewnętrznemu (praktycznemu) przygotowaniu się lektora do czytania słowa Bożego w czasie Mszy świętej i nabożeństw. Lektor wykonuje dobrze swoją posługę, gdy głosi słowo Boże nie tylko swoim życiem, ale również swoimi ustami.

¹¹ Por. E. Mitek, *Ministrant słowa Bożego...*, s. 68.

¹² Por. tamże, s. 74.

¹³ Por. E. Mitek, *Lektor. Droga do liturgicznej posługi*, Wrocław 2000, s. 278-279.

¹⁴ Por. W. Świerzawski, *Gloria Passionis*, Częstochowa 1987, s. 65.

Stąd w rozdziale tym wyakcentowano: kulturę żywego słowa, ćwiczenia fonetyczne oraz postawę zewnętrzną lektora.

1. Kultura żywego słowa

Posługa lektora w liturgii słowa Bożego spełnia doniosłą rolę. Przekaz dźwiękowy czytającego ma doniosły wpływ na słyszalność tekstów Pisma Świętego przez wiernych. Przygotowanie lektora obejmujące formację biblijno-liturgiczną oraz praktyczną, dotyczy również zagadnień z dziedziny kultury żywego słowa.

W posłudze lektora zwraca się uwagę na artykulację, czyli przekształcenie dźwięku tworzonego w jamie kraniowej na zrozumiałą mowę. Czytający stara się, by jego mowa była czysta i wyraźna, dokładna i swobodna, a nie sztuczna.

Lektor nie poprzestaje na opanowaniu techniki mówienia, ale powinien posiadać sztukę sugestywnego oddziaływania na słuchaczy, czyli pobudzania ich do uważnego przyjmowania słowa Bożego. Czytanie lektora można pojmować dwojako – jako środek przekazu słowa Bożego i jako cel dydaktyczny, by wierni dobrze zrozumieli sens perykopy. W ten sposób lektor przyczynia się do zrozumienia tekstu biblijnego przez wiernych i pogłębienia ich wiary w sensie ogólnym¹⁵.

Do funkcji lektora należy wybierać nie tylko tych, którzy posiadają odpowiednie możliwości głosowe i dykcyjne, odwagę i swobodę występowania przed większą zbiorowością, ale ponadto prowadzą właściwy styl życia chrześcijańskiego, odpowiednie życie sakramentalne, są zaangażowani w sprawy Kościoła, współpracują w dziele apostołstwa wśród wiernych, prowadzą stale życie modlitewne, spełniają dobrze obowiązki szkolne i poświęcają czas lekturze Pisma świętego. „Jest rzeczą konieczną, aby lektorzy wykonujący swoją posługę, byli naprawdę odpowiednio i starannie przygotowani, a to w tym celu, ażeby wierni, słuchając czytań Słowa Bożego, rozbudzali w sobie żywe i serdeczne umiłowanie Pisma Świętego” (WTPLM 55).

Posługa lektora jest nie tylko świadectwem wiary, przykładem życia dla innych, ale przede wszystkim służbą Bogu. Lektor, który by nie wypełniał swojego obowiązku przed Bogiem stałby się zgorszeniem dla ludzi i dał świadectwo swojej niedojrzałości.

Podczas liturgii ustanowienia lektorów każdy lektor powinien mieć w umyśle i w sercu następujące słowa: „Pamiętajcie zawsze jak wielką i świętą będziecie pełnić służbę i z jaką pilnością i starannością winniście ją wypełniać. Przekazując innym ludziom Słowo Boże, sami je przyjmijcie i pilnie rozważajcie, abyście w nim znajdowali radość i moc. Waszym codziennym życiem głoscie naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa. Przyjmijcie księgę Pisma Świętego, otaczajcie ją szacunkiem i wiernie przekazujcie słowo objawione ku chwale Boga i pożytkowi wiernych. Dziękując Bogu za łaskę powołania do służby lektorskiej powierzone zadania wypełniajcie gorliwie i sumiennie: czytajcie Słowo Boże wyraźnie i przykładowo, według niego żyjcie ku większej chwale Boga i Kościoła świętego” (WTPLM 54).

2. Ćwiczenia fonetyczne

Wobec lektora, który w liturgii jest sługą słowa stawia się cały szereg wymagań. Oprócz wielkiej odpowiedzialności za słowo Boże bardzo ważny jest sposób przekazywania słowa

---

¹⁵ Por. E. Mitek, *Lektor...*, s. 283.

w liturgii. Winno ono być odczytane czy też odśpiewane w sposób odpowiadający pewnym wymogom sztuki, dalekim jednak od jakiegokolwiek sztuczności.

Lektor, wykonując swoją posługę w zgromadzeniu, powinien w tej czynności wyrazić „...taką umiejętność, taką prostotę i zarazem dostojność, ażeby w samym już sposobie czytania lub śpiewania liturgicznego odzwierciedlił się charakter świętego tekstu” (TKE 10)¹⁶. Wymaga to od niego znajomości zasad poprawnej wymowy polskiej oraz solidnego i rzetelnego ćwiczenia, aby w jak największym stopniu praktycznie to zastosować¹⁷.

Mowa ludzka powstaje z harmonijnego współdziałania kilku elementów: oddechu, dźwięku i artykulacji. Kandydat na lektora powinien pracować szczególnie nad prawidłowym i ekonomicznym oddechem, dźwięcznym, czystym i silnym głosem, czyli emisją głosu, poprawną i wyraźną wymową, czyli artykulacją.

a) *Oddech*

Technika oddychania polega na zgromadzeniu w klatce piersiowej odpowiedniej porcji powietrza wciągniętego nosem. Zapas powietrza powinien być magazynowany na przeponie. Wydychanie powietrza dokonuje się ustami i nosem, ale bardzo powoli. Należy wypracować sobie głęboki tor oddechowy oraz nauczyć się ekonomicznie dysponować posiadanym powietrzem.

Są trzy rodzaje oddechu: oddech górny, który organizm stosuje przy odpoczynku, oddech średni stosowany podczas intensywnego ruchu i cięższych prac, oraz oddech dolny i ten jest prawidłowy przy czytaniu i mówieniu. Przez systematyczne ćwiczenia należy dążyć do tego, aby podczas czytania wdech był dokonany nosem, szybki, krótki i bezgłośny, a wydech ustami, równomierny, swobodny i dowolnie regulowany.

Czytając teksty, wypowiada się myśli, które oddziela się jedną od drugiej krótką przerwą w mówieniu (wdech); trzeba też zrobić dłuższą przerwę, wtedy milcząc, oddycha się normalnie. Przy wdechu należy zaczerpnąć taką ilość powietrza, jaka jest niezbędna do wypowiedzenia całości myślowej. Ideałem jest nabieranie przy wdechu takiej ilości powietrza, aby skończyć frazę tekstową jednocześnie z normalnym wydechem, bez nadmiernego wysiłku¹⁸.

b) *Emisja głosu*

Emisja głosu to poprawne operowanie głosem w mowie lub śpiewie, aby bez większego wysiłku wytworzyć dźwięk możliwie najlepszy. Do tego celu wykorzystujemy znane z akustyki zjawisko rezonansu, które polega na tym, aby strumień drgającego powietrza skierować umiejętnie na rezonator. Wtedy otrzymujemy największą amplitudę drgań, a w konsekwencji głos odpowiednio silny, czysty i dźwięczny.

Od poprawności emisji głosu są uzależnione efekty artykulacji, frazowania i akcentowania, a nawet wymogi kultury żywego słowa. Przy emisji ważna jest zewnętrzna postawa ciała. Dlatego lektor w czasie liturgii czyta i śpiewa w pozycji stojącej. Przy głośnym czytaniu korpus powinien być wyprostowany, a mięśnie brzucha luźne, by nie uciskały na przepone. To ułatwia oddychanie i nie odczuwa się zmęczenia.

¹⁶ TKE – List Jana Pawła II o tajemnicy i kulcie Eucharystii.

¹⁷ E. Stencel, *Lektor...*, s. 39.

¹⁸ Por. A. Bubicz, W. Pęcherzewski, *Lektor w parafii*, Lublin 1999, s. 105.

Wpływ na emisję głosu ma również pozycja kręgosłupa oraz stopy, które w czasie czytania powinny być lekko rozstawione. Wysokość głosu w czasie mówienia i czytania zależy od intonacji, dzięki czemu można odróżnić zdania pytające, oznajmujące i rozkazujące¹⁹.

W dobrej emisji głosu chodzi o to, aby przy minimalnym wysiłku, przy jak najmniejszym obciążeniu więzadeł głosowych uzyskać jak najpełniejsze brzmienie i jak najlepszą nośność głosu. Czystość tonu, siła brzmienia i nośność głosu, równość i stałość jego brzmienia oraz wyrazistość i komunikatywność będą stanowiły o spełnieniu przez lektora swojej misji.

c) *Artikulacja*

Artikulacja to odpowiednie ruchy narządów mowy, których celem jest wytworzenie określonej głoski. Lektor powinien być świadomy, że ważną umiejętnością jest wyraźna i poprawna wymowa spółgłosek i samogłosek.

Ćwiczenia dykcyjne mają na celu wyrobienie umiejętności zrozumiałego łączenia głosek, sylab w ciągły strumień mowy. Polegają one na kilkakrotnym powtarzaniu danego tekstu w sposób płynny i wyrazisty ze zmianą tempa, dynamiki i rodzaju głosu. W skład artykulacji zalicza się właściwe akcentowanie, czyli silniejsze, z uwydatnieniem wymówienie danej głoski, wyrazu lub zdania²⁰.

Akcent gramatyczny polega na wyróżnieniu jednej z sylab wyrazu przez wymówienie jej silniej, z naciskiem. W języku polskim akcentowana jest zwykle przedostatnia sylaba w wyrazie wielosylabowym.

Akcent zdaniowy (logiczny) polega na wzmocnieniu siły głosu, zmianie wysokości tonu lub przez przerwę przed i po danym wyrazie. Zadaniem tego akcentu jest wyróżnianie w każdym zdaniu wyrazu lub wyrazów zasadniczych, rdzennych (wyrażających główną myśl zdania). Akcent ten jest ruchomy. Akcenty mogą być:

- melodyczne – znaczenie ekspresywne,
- dynamiczne – łączone z akcentem melodycznym,
- rytmiczne – przeciąganie samogłosek podkreśla sens wyrazu,
- nastrojowe – różnicowanie barwy głosu wydobywa i podkreśla treść uczuciową²¹.

W poprawnym czytaniu ważną rolę odgrywają przerwy zwane pauzami. Są to okresy krótszego lub dłuższego milczenia w czasie czytania. Celem pauzy logicznej jest oddzielenie poszczególnych części perykopy w celu ułatwienia słuchaczowi zrozumienia sensu całości. Pauza psychologiczna ma za zadanie ukazać przeżycia zawarte w tekście.

Pauzy są konieczne lektorowi w celu uzupełnienia powietrza do dalszego czytania, a słuchaczom są potrzebne do refleksji i pełniejszego zrozumienia treści.

¹⁹ Por. E. Mitek, *Lektor...*, s. 309.

²⁰ T. Pindera, *Posługa lektora w liturgii słowa*, „Biblioteka Duszpasterska” Rzeszów 10 (1998) s. 24-25.

²¹ Por. A. Bubicz, W. Pęcherzewski, *Lektor...*, s. 107-108.

d) *Błędy i wady wymowy*

Przygotowując lektora do posługi słowa Bożego, trzeba zwrócić uwagę na błędy i wady wymowy, które mogą mieć przyczyny natury organicznej lub charakter czynnościowy wynikający z właściwości i cech psychiki czytającego. Typowe wady wymowy:

- zacinać się – wynika z wadliwego oddychania,
- jąkanie się – wielokrotne powtarzanie tych samych sylab wynika z niewłaściwego kierowania przycisku wydechowego,
- bełkotanie – niewyraźna, zaniedbana mowa,
- momotanie – utrudnione, nierytmiczne wypowiadanie sylab i przestawianie ich prawidłowej kolejności,
- kłopotanie – polega na bardzo szybkim i niewyraźnym wypowiadaniu słów,
- monotonia – mówienie na jednym tonie,
- nosowość – czytanie „przez nos”,
- szczękoscisk – czytanie „przez zęby”²².

Do błędów często popełnianych należy zaliczyć:

- zlewianie polegające na opuszczaniu początkowych lub końcowych głosek wyrazów,
- osłabianie głosek i zgłosek,
- zniekształcenie brzmienia spółgłosek na początku wyrazu,
- nieczysta wymowa samogłosek i spółgłosek,
- niewłaściwe stosowanie pauz²³.

3. Postawa zewnętrzna lektora

W przekazie słowa Bożego bardzo istotnym elementem jest postawa zewnętrzna lektora. Na właściwą postawę zewnętrzną składają się następujące elementy: właściwy sposób chodzenia, właściwy sposób obchodzenia się z księgami liturgicznymi, zachowanie przy pulpicie oraz umiejętność powrotu na swoje poprzednie miejsce²⁴.

Pamiętać należy, że „słyszysz się nie tylko uchem, ale i okiem”. Dlatego lektor powinien zwracać uwagę również na postawę zewnętrzną.

Podejście do pulpitu (lektorium) powinno być dokonane krokiem wolnym i sprężystym, ale bez pośpiechu. Stojąc na miejscu czytania, trzeba odpowiednio ustawić mikrofon. Przyjmując odpowiednią postawę: swobodnie, rozluźnione mięśnie, nogi lekko rozstawione, a ciężar ciała przenosi się z jednej nogi na drugą.

Jeżeli księga może leżeć na pulpicie, to ręce zajmują miejsce obok niej. W przeciwnym przypadku podtrzymuje się księgę obiema rękami od dołu na okładkach lub trzyma się ją mocno w dłoniach.

Na początku należy chwilę odczekać, aby nawiązać kontakt ze słuchaczami. Wzrok przed czytaniem i w czasie jego trwania powinien być nacechowany spokojem, życzliwością i ciepłem. Gdy tekst jest czytany, należy spoglądać na słuchaczy, szczególnie wtedy, kiedy kończy się jakaś myśl, aby odczuć reakcję.

Największym wrogiem czytających Pismo Święte podczas liturgii jest aktorstwo. Nie wolno nigdy naśladować innych. Trzeba pokazywać swoją indywidualność. Jeżeli zdarzy się

²² Por. M. Nalepińska, *Jak mówić i czytać poprawnie?*, Warszawa 1980, s. 123-126.

²³ Por. A. Bubicz, W. Pęcherzewski, *Lektor...*, s. 110.

²⁴ Por. E. Mitek, *Ministrant słowa Bożego...*, s. 33.

błąd w czytaniu, nie należy zatrzymywać się, ale poprawiając błąd czytać dalej. Trema przeszkadza zwłaszcza nowicjuszm i może być paraliżująca. Trzeba wtedy zwracać uwagę na swoje zachowanie, zwłaszcza gesty i ruchy, bo one czasem znaczą więcej niż wa²⁵. Trzeba zawsze mieć na uwadze to co mówi Pismo Święte: „Tak mówcie i wy, gdy uczynicie wszystko, co wam polecono: «Słudzy nieużyteczni jesteśmy; wykonaliśmy to, co powinniśmy wykonać»” (Łk 17, 10). Jesteśmy nieużytecznymi sługami, ponieważ cel naszego wysiłku, jakim jest dotarcie ze słowem Bożym do ludzkich serc, ażeby je przemienić i podnieść na duchu, nie może być osiągnięty przez nas, lecz tylko przez Pana, który zechciał przyjąć człowieka do swojej służby.

Zakończenie

Celem artykułu było ukazanie etapów formacyjnych do posługi lektora. Po zaprezentowaniu powyższego materiału wyłaniają się następujące wnioski i spostrzeżenia:

1. W przygotowaniu lektora do służby słowu Bożemu szczególnie ważna jest formacja biblijno-liturgiczna.

a) Formacja biblijna winna zmierzać do tego, by lektor był świadomy, że słowo Boże zawarte w Piśmie Świętym ma wielkie poważanie w życiu społecznym chrześcijan. Lektor w miarę możliwości winien posiadać na własność Biblię, studiować i ją rozumieć.

Lektor czytający teksty święte z powagą i modlitewnym nastawieniem przekonuje się, że do niego przychodzi Bóg, przebywa z nim w jego codziennych troskach, poucza go o zasadach życia religijno-moralnego, podnosi na duchu, zachęca do lepszego postępowania, umacnia w wierze i prowadzi do uświęcenia.

b) Lektor posiadając wymaganą wiedzę liturgiczną, powinien stale formować siebie w tym zakresie, by nie tylko poprawnie wykonywać zleconą posługę, ale także żyć wartościami liturgicznymi. Ponadto winien pogłębiać znajomość ksiąg liturgicznych i zdobywać wiedzę liturgiczną w wymiarach teoretycznym i praktycznym.

Rozumienie poszczególnych postaw, gestów, znaków i symboli liturgicznych przyczyni się do lepszego i głębszego zaangażowania w tę posługę.

2. Na lektorów powinni być wybierani kandydaci, którzy odznaczają się odpowiednimi zdolnościami fonetycznymi, tj. prawidłowym oddechem, dobrą emisją głosu i w miarę bardzo dobrą artykulacją. Nadto powinni odznaczać się poprawną postawą zewnętrzną wraz z zadbanym i stosownym strojem zewnętrznym.

Przedstawione opracowanie (na temat etapów formacyjnych do posługi lektora) nie jest adekwatne i doskonałe. Wymagałoby jeszcze odpowiedniego poszerzenia i pogłębienia, zwłaszcza dla wszystkich tych, którzy zajmują się szkoleniem i formacją lektorów.

---

²⁵ Por. A. Bubicz, W. Pęcherzewski, *Lektor...*, s. 113-114.